

felsőmagyarországi renaissance kultúrájának forrás-kérdése, melyet a tudós szerző egy-két gondolatvillanással érint. Avagy ide tartozik az egyes városok emlékeinek monografikus feldolgozása. Mindenekfölött pedig, mint régi kulturális hiányt kitöltő állandó vágy, jelentkezik a magyar képzőművészet történetének feldolgozása, melyre Divald Kornélnál senki sem lehetne hivatottabb.

Divald Kornél könyvének tudományos értékén kívül van még valami megbeszélhetetlen erkölcsi jelentősége is. Ezt nem az a szomorú aktualitás adja meg neki, hogy ma jelent meg és most tárgyal egy darab elszakított országrészről. Ez a helyzeti érték-energia még nem biztosítana számára irodalmi életet. Hanem ami ebben a könyvben oly tiszteletet parancsolóan egyéniséget, lelket sugárzó, az a nagy kegyelet, féltő gond, tudós rajongás, amellyel Divald Kornél európai s finom látóköre szeretni, értékelni tudja a magyar képzőművészetnek néha még leprimitívebbnek is tetsző maradványát. Könyve e ponton már kilep a tudomány magas köréből s az ízés, a hagyomány, az önérzetes rá tartóság nemzetnevelői terére bontja ki hatását. Aki az ő könyvét elolvassa, az igazán nem vonatkoztathatja magára Goethe vádját, melyet az olaszországi műemlékek egyikének szomorú helye mellől kiáltott világgá: „Az emberiség hűtlen lett azokhoz az ideálokhoz, melyeket önmagáról alkotott“.

Külön kell kiemelnünk a könyv kiállítását, mely a régi, szép időkre emlékeztet, amikor már a könyvek külső megjelenése is öröm, esztétikai gyönyörűség volt. Az ember a szépség és a csodálat hangulatával léphetett tartalmuk világába.

Brisits Frigyes.

Szathmáry István: Az álmok palotája. Új versek. (Budapest, 1925. A Vármegye kiadása.) A költő, kinek ez a harmadik verskötete, nem az eredetiségre törekvő, újhangú lírikusok közé tartozik. Tárgyköre, nyelve, formái a hagyományok tiszteletét árulják el s konzervatív hajlamú költőtársaitól inkább érzéseinek hőfoka s általában temperamentumának heve, mint költői előadása által különbözik. Indítékai:

rombadólt álmok, honfibanat, a hazai föld szépségei (Balaton) nemes emberi eszmények, szerelem stb. a szokásos hangulatokat és képeket vetik fel lelkében s versformáló gyakorlatla ezt az ihlet-anyagot igen tisztá, csiszolt és ízléses formába önti. Költői egyéniségét és felfogását maga jellemzi e két sorral, melyben álmái összeomlását siratja:

A Szépség, Jóság és Igazság torna
Vigyázott dús királyi birtokomra.

A költő csinos szerelmi dalaiban itt-ott az érzéki szerelemnek is látható egy-egy piros ere s itt, úgy látszik, a költő konzervatív hajlamai engedményeket tettek szilaj temperamentumának. Ilyen helyeken aztán nemesak a téma, hanem a költői stílus is Ady hatására mutat. (Fekete lovasok. Ha koldusok lánya volnál, stb.) Mindenesetre jellemző, hogy jeles költők szuggesztív ereje és hatása még ott is érzik, ahol ellennük egyébként heves harc folyik. Ady eszünkbe juttatja a vakmerő repülő, ki ellenséges területeket áraszt el röpcéduláival. *rtm.*

Jókai és Debrecen. Jókai esztendejének gazdag termését méltó alkotással zárta le Zsigmond Ferenc, akinek irodalmi munkássága már hatalmas Jókai-monografiájánál fogva is szinte válthatatlan egységbe kapcsolódott a nagy mesemondó százéves üjjászületésével. Ezt a rövidebb speciális szempontú művét Debrecen város megbízásából írta, hogy kimutassa egyrészt a legmagyarabb város jelentőségét Jókai egyéni és írói fejlődésére nézve, másrészt Jókai alkotásainak jelentőségét az egyébként is híres város hírének emelése szempontjából.

Ez a kettős cél irányítja Zsigmond munkáját, amelynek élvezetes és világos előadásából szépen bontakozik elő az író és város kölcsönös viszonyának képe. Új és mégis természetes megállapításokat olvasunk arról, hogy mit kapott Jókai hatásokban, benyomásokban Debrecenből és mit adott vissza cserébe bűbajos feldolgozásaiban.

Jókainak Debrecennel való kapcsolata éppúgy jelentkezik egyetemes világnézeti hatásokban, mint egyes művének tárgyi vonatkozásaiban. Helyesen mutat rá Zsigmond Ferenc ama körülmény rend-